

железнице у XIX веку, много олакшало концентрацију становништва у варошима, јер је омогућило набављање намирница са великих површина. Дефинитивно је утврђено, да ни најповољнији услови, ни велика експанзија британских колонија, нису могли попети бројно стање Лондона на 1.000.000 све до 1802., мада је цела земља снабдевала Лондон, што доиста није био случај ни са једном од старих вароши. Париз је тај број достигао 1850., Њујорк 1870., Беч 1878., а Берлин 1880. Калкута на „богатом истоку“ није достигла милион до 1900. Стари Цариград био би огроман са 500.000 становника, под друкчијим погодбама старога живота, са slabим превозним средствима.

Мих. С. Радовановић.

Експедиција на Маунт Еверест помакла је стицајем прилика свој излазак на главни врх највиших светских планина у 1922. годину. Али већ дотле скупљени резултати са разних путовања обећавају да ће бити врло значајни. Осим осталог снимљено је картографски око 15000 км² по новијој методи, те је добијена и друга карта ове области, много боља од секција — лист 71. карте Indian-Survey од 1 миље. Главна станица била је у Тингри, око 60 км. СЗ. од Маунт Евереста, на висини 4200 м., где су високе долине још насељене селима и манастирима; тек крајем јула та је станица помакнута у Карту, на источном подножју главног врха. Одељење за пењање, које је још у почетку имало два тешка губитка: смрт Dr. Kellas-а и тешко боловање Raeburns-а, покушало је да се попне на главни врх са северне стране, али се показало да је заблуда очекивати благе нагибе на северним падинама Маунт Евереста. Тако су исто мало утешне прилике и на његовим западним падинама. Најзад под вођством Malloy-а и Bullock-а и пошто су подигнуте три етапне станице разних висина и једна изнад друге, доспело се до једнога превоја на североисточном подножју правога врха; највиша станица била је на висини око 7400 м. Кад је почела зимска периода са снежним вејавицама, крајем септембра, одељење се морало вратити. Вредно је истаћи да је утврђена висина већине врхова главнога гребена између 7500 и 7800 м, а у долини Ронгбук, у непосредној околини Маунт Евереста, 7000 до 7400, — главни врх надвисује све остале за 1500 м. Најдубљи је превој у гребену Маунт Евереста Колибу, 5800 м.; њиме иде жив саобраћај између Непала и Тибета. Због своје краткоће тај превој користи Непал за свој трговински саобраћај, који је врло отежан не због тога што главно развође својом висином и залеђеношћу томе смета него што путеви иду кроз узине и провале долирске налик на пукотине. На жалост, ни друга експедиција 1922. год. није успела да се испење на главни врх. Да се реши овај проблем зависи много од климских прилика (сталности времена, особине снега) као и од нагиба падина, а особито од савлађивања тешкоћа које су огромне за телесна напрезања на висини преко 8000 м. У идућој свесци изаћи ће опширнији чланак.

Е. Ј. Цветић.

Двадесети скуп немачких географа. После дуге паузе одржан је у Лајпцигу од 17. до 20. маја 1921. године двадесети скуп немачких географа. Највише је саопштено извештаја о немачким радовима за време рата. У балканским и суседним земљама Немци су били развили знатну научну активност. *Евген Оберхумер*, из Беча, говорио је о аустријском картирању у Србији, Црној Гори и Арбанији, о географским испитивањима *Норберта Кребса*, о антрополошким студијама *Леха* и *Хаберланта* и о радовима аустријских геолога. *Ф. Клуше*, из Гетингена, оцртао је рад

географске комисије у Македонији: изнео је тектонске прилике на основу *Космајшових* резултата, описао је лето и зиму на основу посматрања са четири станице и на основу 38000 посматрања из виших ваздушних слојева и дао скицу биогеографских и антропогеографских прилика. *А. Мерц* говорио је о географским радовима у области Босфора и Дарданела. Геолошки је овде радио *В. Пенк*. *Е. Обст* је био организовао метеоролошка посматрања. Сам Мерц је радио океанографски, испитујући садржину соли, распоред температуре и ток струја. *В. Берман* и *Е. Вундерлих* приказали су рад географских комисија у Букурешту и у Варшави. Ван овога, немачки географи су за време рата испитивали нарочито југозападну Африку, Нову Гинеју и т. д.

Поред ових, било је и предавања од општег значаја. *А. Вегенер* је изнео нову теорију о померању континената; *В. Пенк* је говорио о морфолошкој анализи, изјаснивши се против Девисових погледа (на шта је *А. Филипсон* приметио, да је потребно бити опрезан, како се једна шема не би заменила другом); *С. Пасарге* је излагао своја схватања о садржини и духу географије; и *Норберт Кребс* је говорио о територијалним променама, које су настале услед светског рата.

После седница приређено је под вођством стручњака неколико научних излета у околину Лајпцига. Б. Ж. М.

Студентско Географско Друштво на Универзитету у Београду. На једном скупу студената Географије, у априлу 1921 године, примљен је предлог о оснивању Студентског Географског Друштва. На истом скупу изабрана је и привремена управа, која је израдила друштвена правила.

Задатак је друштву да унапређује стручно образовање својих чланова. Ради тога друштво приређује предавања, одржава књижницу, изводи ескурзије и, по могућности, издаје годишњак.

Друштвена су средства: члански улози, приходи од друштвених издања и завештања.

Чланови су друштва: редовни, помагачи и добротвори. Редовни чланови су само студенти Географије. Чланови помагачи су лица која плаћају 10 динара годишње. Чланови добротвори су лица или установе, који поклоне друштву најмање 250 динара у новцу.

На друштвеном састанку од 1 децембра 1921 год. изабрана је прва друштвена управа, коју чине: председник Милутин Михајловић ст. фил.; п-председник Зора Јовановић ст. фил.; секретар Ангелина Миладиновић ст. фил.; благајник Михаило Раденковић ст. фил.; и књижничар Јелена Јовановић ст. фил.

Друштво је у току школске 1921/22 године имало 60 редовних чланова, 20 помагача и једног добротвора, покојног Др-а Јевту Дедијера доцента универзитета, кога је уписала његова удова, госпођа Милица.

У 1921/22 школској години друштво је одржало ова предавања:

1.) Милутин Милановић ст. фил. предавао је о траговима старих глечера на Рили (по радовима Јована Цвијића);

2.) Д-г Боривоје Ж. Милојевић изнео је своја проматрања са једне ескурзије на Велебит;

3.) Г. Митар Влаховић ст. фил. изнео је своја испитивања о сточарству у Колашину;

4.) Г. Петар Јовановић асистент предавао је о Вегенеровој теорији о постанку континената.

Друштвена управа основала је књижницу, која има 54 књиге, добивене од г.г. Ј. Цвијића и Т. Радивојевића и од Академије Наука.

Милутин Михајловић.

Упуства за студенте Географије. Алфред Филипсон, професор Географије на Универзитету у Бону, штампана упуства, која већ годинама даје својим слушаоцима пред почетак њихових студија, објавио је у *Petermanns Mitteilungen* за 1915. годину, на странама 479.—80.

Филипсон истиче, да Географија посматра појаве на земљиној површини у погледу њиховог распрострањења и у погледу њиховог заједничког утицаја на једном месту. Она при томе не само описује већ тежи да утврди законе и да их објасни.

Према овим два метода разликују се у Географији две гране. Општа Географија прати преко целе земље распрострањење и узајамне утицаје појединих појава. У њој се посматрају: особине земље као тела, атмосфера, мора, земљина кора, биљке и животиње и човек. Посебна Географија посматра једну земљу или море и тежи да схвати и изложи њихове особине из оних појава, које ту заједнички делују.

Ако се Географија студира као споредни предмет за докторски испит или као главни предмет, поред других главних предмета, за државни испит, онда треба слушати предавања и из Опште и из Посебне Географије, учествовати у картографским и почетничким вежбањима и у екскурзијама, и доцније посећивати географски семинар.

Али ко хоће Географији да посвети свој живот и у њој научно да ради, мора, осим похођења географских предавања и учествовања у вежбањима, екскурзијама и семинару, проучавати и извесне помоћне науке. Све помоћне науке не могу се учити у истој мери, већ се једна мора истаћи као главна. Избор помоћне науке зависи од тога, коме се правцу географског рада студент жели доцније посветити. Ко жели да се бави Геоморфологијом и Посебном Географијом, треба да узме као помоћну науку Геологију, у свима њеним гранама, и да учествује у геолошким вежбањима и екскурзијама; у другом реду треба слушати предавања из Неорганске Хемије и Експерименталне Физике, а у трећем реду предавања из Педологије, Математике, Етнологије и Националне Економије; најзад треба читати и дела из Опште Историје. Ко жели да се бави Математичком Географијом, Метеорологијом и Климатологијом, Хидрографијом и Океанографијом, треба да стекне потпуно теоријско и практично образовање у Математици и Физичи; у другом реду треба да студира Неорганску Хемију и Метеорологију, а у трећем Астрономију, Минералологију и Петрографију. Ко жели да се бави Фитогеографијом, Зоогеографијом и Привредном Географијом, треба да проучава Ботанику и Зоологију, затим Хемију и Физичку и најзад Математику, Агрикултуру, Педологију и Националну Економију. Ко жели да се бави Културном, Привредном и Политичком Географијом, треба да студира Општу и Културну Историју, Националну Економију и Етнологију, даље Ботанику, Педологију и Агрикултуру.

Али и они студенти Географије, који не узимају Геологију као помоћну науку, морају слушати бар Општу Геологију и учествовати у геолошким екскурзијама: свакоме ко у Географији хоће научно да ради Геологија је, вели Филипсон, неопходна.

Б. Ж. М.

Примедбе на „Гођење“ од Љуб. Павловића (Гл. Геогр. Друштва, св. 5., стр. 240—243.) Г. Александар Р. Перић, поседник из Стублина, упутио је неколике примедбе на горњи чланак Г. Павловића, у коме је изнето да су стублински Перићи досељени из Осата за Карађорђевог Устанка. По једноме казивању старих, Г. Перић износи да су Перићи пореклом из Херцеговине, а по запису на надгробноме споменику једног

претка од 1794. год. (на Стублинском Гробљу). Г. Перић тврди да су се Перићи морали доселити раније, свакако за аустријске владавине у Србији 1717—1739. године. Тим пре што је поменути споменик врло угледно израђен, те су га могли подићи само имућни људи који не би били скори досељеници. Најзад претпоставља да су Перићи и старинци, јер се рачунају у најстарије породице у Стублинама, које су по историјским податцима (Драг. Павловић, Аустријска Владавина у сев. Србији 1717.—1739.) још 1734. године морале бити једно од знатнијих насеља. Додаје, по казивању покојног свештеника Василија Павића, да је у XVI и XVII веку кроз село пролазио друм од Јадрана преко Босне за Београд, и ту су на извору крај пута стајале стублине за скупљање воде, по чему је и село названо. Међутим, могућно је ипак да су Перићи род са Гођевцима, тим пре што славе исту славу, Св. Лазара.

Г. Љубомир Павловић, и поред горњих примедба, остаје при томе, да су Перићи дошли из Осата. Отуда их није превео Ђуро Гођевац, али је он дошао по трагу Перића. Довео их је дед или прадед Марка Јеремића из Стапара, неки зидар Јовица, у времену од 1739. до 1758. год. И то прво у Стапаре, где је Јовица дотле радио дунђерлук, а одатле су после сишли у Новаке и Стублине. О томе су добро знали Марко Јеремић из Стапара, Никола Лазаревић из Новака и Ранко Гођевац из Ваљева, а и њихови ће потомци у Стапарима, Новацима и Зарубама такође знати. Перићи су из Осата, имућни дунђери, који су могли подизати и велике споменике. О прошлости и имену Стублина Г. Павловић додаје да је прикупио грађу у ранијем раду „Тамнава“, само је погрешка што није штампана по типу „Колубаре“.

Евансова проучавања о Миносовој палати на Кнососу. Џорџ Глазгоу приказао је дело сер Артура Еванса: *The Palace of Minos at Knossos*. Vol. I, с. XXIV + 721. са 542 скице, плана, таблице и слике у боји. Чарлс Кингсли је написао бајке за децу и поменуо „Мраморно Брдо“ на коме је „краљ Минос“ живео на Криту. Сада је Еванс доказао да је Кингсли, и ако несвесно, ипак писао историју. Бајка се обистинила! Почетком XX. века Еванс је открио такво „Мраморно Брдо“ у Кнососу, на Криту. Он је откопао палату, али не од мермера, већ од камена, која се по величини може поредити с палатом енглеског краља у Лондону. Откривена палата има водоводни систем за који један италијански археолог вели, да је „потпуно енглески“, који је, с обзиром на хидрауличну технику, раван ма коме другом до почетка XIX века. Палата је саграђена пре 4000 година и у њој је живео краљ Минос. Откопавања на Кнососу, Фестосу и другде на Криту открила су егзистенцију читавог преисториског народа; њихов облик цивилизације, најстарије у Европи; њихов свакидашњи живот, игре, забаве, веру и правопис, ношњу, физички тип и архитектуру.

У кратко Еванс је револуционисао нашу концепцију грчке историје. Брзина, којом је његова револуција напредовала, у стопу с откопавањима, запрепастила је и саме научнике. До пре пола века мислило се да почетак грчке цивилизације датира из VIII века пре Хр. Пре Омира владало је доба таме, о коме се ништа није знало. Али, у другој половини прошлога века, револуцију је започео Шлиман својим радом на откопавању старе Троје у Малој Азији. Као резултат Шлимановог рада откривена је пре-омирска или т. зв. „микенска“ цивилизација. Међутим, Еванс је доказао да је микенска цивилизација била само доцнија фаза једне још старије и веће цивилизације, која је цветала у медитеранској области.